

Транскрипт интервјуа генерал-потпуковника Здравка Поноша у емисији "Није српски ћутати"

Телевизија «Ентер», 28.03.2008. године

Водитељ: Драган Бујошевић

Бујошевић: Добро вече, ви гледате "Није српски ћутати", мој гост је начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош. На самом почетку ћемо видети коментаре двојице аналитичара, од којих је један сад постао шеф нове партије, Мирослав Лазански и Зоран Драгишић, погледајте.

Зорица Бајић: Србија је рекла да неће користити Војску за повратак на Космет, да ли је то корисно или није?

Мирослав Лазански: Ја мислим да у било којој врсти преговора није добро да другој страни унапред предочите ваше намере, дакле шта ћете да урадите, а још је мање добро кад кажете шта нећете да урадите, без обзира да о којој врсти политичких преговора се ради и без обзира каква сазнања о вашим стварним ефективним могућностима и намерама има она друга страна, тако да једноставно можда је боље ону другу страну држати на неки начин у неизвесности, не знам шта би тиме можда добили, у крајњем случају, или не би добили, али постоји нешто што није и материјално мерљиво, а то је нека врста дигнитета, части, поноса, иако је то јако тешко и кад је политички живот у питању, јако тешко измерити, није није све у математици и није све у супер прецизним изјавама.

Зоран Драгишић: Не треба заборавити да ми у овом тренутку имамо веома моћне непријатеље по питању Косова и да морамо бити врло опрезни и водити рачуна о томе шта говоримо. Дакле, мислим да је држање косовског проблема на нивоу политичког проблема и да се за Косово можемо борити дипломатским мерама, политичким мерама, а за Србе на Косову је пре свега важно да Србија економски помогне и да се ситуација на Косову стабилизује, тако да сваки сукоб на Косову иде директно на штету Срба и свако провоцирање сукоба иде директно на нашу штету, тако да мислим да је тај став у овом тренутку добро промишљен и одабран.

Зорица Бајић: Може ли и у којој ситуацији Војска Србије да реагује на Косову и Метохији?

Мирослав Лазански: Оно што је званично, Војска Србије би могла да реагује на позив КФОР-а, уколико УН односно КФОР позову Војску Србије у случају неких већих нередa на просторима Космета, али сад после проглашења, дакле једностраног проглашења независности Космета, сад је то једна врста сасвим друге приче, због тога што дакле било каква та врста позива била би сигурно предмет оспоравања од стране званичне Приштине. Тако да мислим, што се тиче КФОР-а, ако до сада није било могућности да Војска Србије а раније Војска Југославије уђе на простор Космета у оном броју који је био дефинисан Кумановским споразумом, значи до 1000 војника и полицајаца, ако то НАТО није до сада једноставно учинио могућим, мислим да у овом часу јако тешко. То је оно што је на нивоу званичности. Друга је ствар уколико дође на просторима северног Космета до евентуалне репризе марта 2004. године, значи до једног новог масовног погрома српског становништва, уколико дође до жртава, онда ће ВС бити врло тешко да остане пасивна на

овај или онај начин, али, наравно, има госпoде која су за то код нас плаћена па нека о томе размишљају.

Зоран Драгишић: Ја могу да замислим ситуацију у којој би евентуално у једном налету као што је била "Олуја" у Хрватској 1995. године, уколико би Албанци кренули на то да протерују Србе са Косова, да убијају и пале као што се десило 17. марта или можда неки гори сценарио од тога, а снаге КФОР-а и УМНИК-а не буду реаговале онако како треба, чини ми се да би у том тренутку реакција српске војске била нужна, дакле у тој ситуацији реакција наше Војске би била сасвим оправдана. Међутим, користити Војску за решавање политичког проблема мислим да није паметно. Дакле то је једини сценарио у коме ја могу да замислим да наша Војска на Косову интервенише и да то буде једна потпуно оправдана интервенција на коју нико озбиљан из света не би могао да стави било какву примедбу.

Бујoшевић: Чули смо шта су рекли, али ајде да кренемо од нечега што сте ви јуче радили. Јуче сте били са командантом КФОР-а, Де Марнаком. Ви сте рекли једном да не седите један преко пута другог као људи који хоће да изненаде један другог, него као људи који су већ успоставили извесно поверење. Ја сам видo да сте тамо разговарали о неке три ствари. Прво да ли сте јуче изненадили један другог или нисте?

генерал Понош: Не

Бујoшевић: Добро, разговарали сте о три ствари. Једна је, то је већ давно прошло време, што би се рекло за нас, то је спаљивање оног царинског пункта на Јарињу и Брњаку. Шта сте о томе причали?

генерал Понош: То је дефинитивно била инцидентна ситуација са становишта безбедности и могућности да један такав инцидент ескалира у нешто шире и веће. Ми смо имали низ контаката телефонских раније, често пута након што се деси такав проблем, онда како да га каналишемо и контролишемо, да не бо дошло...

Бујoшевић: Ви сте разговарали и тада кад се то дешавало?

генерал Понош: Тако је, тада је било неколико позива са обе стране шта урадити у тој ситуацији која је у једном моменту претила да измакне контроли, а након тога је дошла у пат позицију, односно кад су Срби који су ту демонстрирали извели ту акцију, били блокирани практично од снага КФОР-а. Ја сам тада звао команданта КФОР-а и предложио му да би било разумно да деблокира те људе и да се врате одакле су дошли, јер су дошли из унутрашњости Косова и Метохије, да таква позиција је неодржива и ништа не би решила. И мислим да је било разумевања и такав гест је направљен, Срби су деблокирани...

Бујoшевић: Значи, послушали су вас ови из КФОР-а?

генерал Понош: Нећу да кажем да су ме послушали. Ја не могу да тврдим да је то било пресудно, али у сваком случају, мислим да је корисно да имамо ту линију комуникације, да можемо да разменимо ставове, да покушамо једни друге да убедимо да је нешто мудро. Наравно, врло су ограничене ингеренције, ако уопште и постоје са стране Војске Србије, са друге стране, у односу на другу страну административне линије, зато је много важно да имамо добру комуникацију са КФОР-ом, пре свега, зато што ми имамо међународно преузету обавезу да контактирамо и да поштујемо Кумановски споразум и Резолуцију 1244, ако је могуће да ту сарадњу развијамо до нивоа високог поверења. Наравно ту је,

често пута значајан и тај персонални однос. Људи се мењају. Ово је већ трећи командант КФОР-а с којим ја имам прилику да радим.

Бујошевић: Нећу да вас питам који је био најбољи?

генерал Понош: Сваки следећи има прилику да буде још бољи. Верујем да је тако и са наше стране.

Бујошевић: Поменули сте административне границе. Када ви седите са командантима КФОР-а,

генерал Понош: Не, ја сам рекао административна линија!

Бујошевић: Да линија, извињавам се, кад седите и разговарате са тим командантима КФОР-а, да ли они користе тај термин или неки други?

генерал Понош: Они користе administrative border line....

Бујошевић: Значи ипак граница, гранична линија?

генерал Понош: Гранична линија и она тако фигурише у енглеској верзији споразума тако да није то камен спотицања, и у сваком случају није прилика да у таквим малим форматима разговора, где се ми дотичемо ствари које су оперативне, терминологија није пресудна, јер ми не потписујемо никакве споразуме, ми их само спроводимо.

Бујошевић: Добро, а када сте причали сада, да ли сте можда видели било коју врсту назнаке, рецимо да Војска Србије, да КФОР-у пада напамет да каже Војсци Србије, ајде изађите ви мало из те Копнене зоне, доста сте били ту.

генерал Понош: Нисам приметио ни назнаку тако нечега. Има, наравно, и добро објашњење зашто је то тако. Објашњење зато што Војска у потпуности поштује Кумановски војнотехнички споразум, понаша се у складу са њим. Нисмо вукли никакве потезе који излазе из оквира међународно преузетих обавеза и КФОР нема никаквог разлога да посеже за таквом мером. Она би у овом случају свакако била политички неразумна и штетна и за Србију крајње неприхватљива, али за њу, у сваком случају, не постоји потреба, зато што ми извршавамо свој посао штитећи административну линију од илегалних прелазака, од пребацивања и људи и наоружања евентуално, и то је свакако нешто што КФОР-у иде у прилог да би могао да се посвети решавању проблема са којима се суочава на Косову и Метохији у овом моменту.

Бујошевић: Та копнена зона то је 5 километара од административне линије па овамо у територију, да кажемо, уже Србије и то је онај простор који су некад користили, како се звала Ослободилачка војска Прешева, Бујановца, итд.

генерал Понош: Посебно у тој зони око Прешева и Бујановца, зато што та Копнена зона обухвата комплетан појас око Косова и Метохије. Та област је била крајње критична и, као што знате, у моменту кад војска није ту имала пуну контролу, кад није могла да уђе ту, онда је било озбиљних проблема и практично Војска је ту улазила под борбом. У овом моменту ми не региструјемо такве проблеме који захтевају озбиљно и додатно ангажовање Војске доле.

Бујошевић: Војска тамо има неколико база?

генерал Понош: Имамо низ база и пунктова и ми и МУП, успоставили смо солидну комуникацију са локалним становништвом и то је свакако значајно, зато што ти људи ту живе, а ми радимо свој посао, тај однос поверења је доста значајан. Значајан је и однос локалних албанских лидера, који имају утицај на те људе. Могу да кажем да је у претходном периоду њихова реторика била примерена, трудили су се да снижавају страсти, наравно било је искакања и прослава са заставама којима ту није место, али у сваком случају, није било захтева или налога или интенција да се улази у сукоб са Војском или са снагама МУП-а и то је јако добро у овом моменту и мере које ми предузимамо у развоју сарадње са цивилним становништвом, отворили смо Канцеларију за цивилно-војну сарадњу и то даје резултате.

Бујошевић: Али када вам каше председник Општине Бујановац да би то требало да буде демилитаризована зона и да Војска и полиција треба да изађу одатле, која је ваша реакција?

генерал Понош: Па то је политичка реторика примерена вероватно гласачком телу у тој општини. Наравно да је то неразумно, Војска би најрадије да не ради тај посао који ради кад би постојали услови да нема потребе за тим. Нажалост ти услови постоје и можда би било разумно да се тражи демилитаризација ту, ако би и Косово било демилитаризовано, односно Косово и Метохија. У овом моменту на Косову и Метохији, кад збројите снаге КФОР-а и онога што имамо КЗК у овом моменту, то је преко 20.000 људи, то је отприлике 10 војника на 1.000 становника, то је више него било где у свету, готово, ако упоредимо са Авганистаном, то је неколико пута више, много пута више. И међународне снаге у Авганистану на 28 милиона становника су око 43.000, што је неупоредиво. Ако нешто треба да се демилитаризује, онда би то свакако било добро да буде Косово и Метохија, али, наравно, пре тога треба отклонити сваку безбедносну претњу да би та демилитаризација била могућа.

Бујошевић: Мислите да нема безбедносне претње за Србију, управо ту Прешево, Бујановац, било је информација да се ту појављује сад, потпуно су различити називи, неко каже криминалци, неко каже бандити, неко каже терористи?

генерал Понош: Мислим да термин није најважнија ствар, мислим да се ломи у све три категорије, углавном је то иста врста људи, зато што се из криминала финансира тероризам, углавном је то тако. Свакако Србија има реалну безбедносну претњу у тој зони, али пре свега, имајући у виду такве групе како год да их зовемо. То су углавном групе које се крећу у том троуглу јужни део централне Србије Косово и Метохија и северна Македонија и мењају локацију, зависно од тога где су тренутно под већим притиском, или где имају потребу да генеришу проблем. Ми доста добро пратимо ту ситуацију, размењујемо обавештајне податке са КФОР-ом и та сарадња даје добре резултате у сваком случају. Нису нам непознаница ти људи, наравно, врло је тешко њима стати потпуно на траг, на крају крајева то је више посао безбедносних агенција у Србији и МУП-а, али Војска и те како пажљиво прати шта се дешава. У овом моменту ми немамо проблем са организованим паравојним јединицама тамо, али такве групе сигурно постоје и крећу се, као што рекох у овом троуглу.

Бујошевић: За те групе сте рекли да су политички вођене.

генерал Понош: Увек је то тако!

Бујошевић: Од кога политички вођене?

генерал Понош: Увек је то тако, ретко кад се десио проблем у том делу југа централне Србије, а да то није било повезано са сличним групама и утицајним људима са друге стране административне линије, односно са Приштином. У овом случају свакако постоји јасна позиција политичких лидера косовских Албанаца на Косову и Метохији, да није мудро да се изазивају инциденти у Прешеви и Бујановцу, то је њихов интерес тамо, њима је то јасно, али то исто тако може да значи да ако буде постојао интерес за тај проблем, може лако да ескалира.

Бујошевић: Дакле, ви не искључујете ту могућност?

генерал Понош: Нико нема право да искључи такву могућност и нико нема право да буде изненађен са било чим шта се ту дешава, као што је и оно што се десило на Косову и Метохији 17. фебруара, није могло да буде изненађења, ствари су ишле у том смеру, нажалост.

Бујошевић: Ево дошли смо и до те треће тачке о којој сте ви, колико сам ја видео, по том саопштењу, разговарали са командантом КФОР-а, то је дакле тај 17. март али сад ове године. Ви сте рекли да је ту било прекомерне употребе силе. Да ли се Де Марнак сложио са вашом оценом?

генерал Понош: Ми смо чак и разменили неке фотографије које су указивале на то шта се дешавало, наравно свако има своју аргументацију и добро је да можемо да разговарамо око ствари око којих се потпуно и не слажемо. Код таквих инцидентних ситуација увек је питање ко је први почео и шта се у ствари десило и ко је први потегло за више силе. Добра је ствар што ми нисмо разговарали о инцидентним ситуацијама између КФОР-а и Војске Србије, јер ако говоримо око тога које проблеме имамо, онда је много важно да није дошло и не долази до сукоба и инцидента између две регуларне оружане формације, које су ту са одговарајућим мандатом. Али оно што се десило у северној Митровици, дефинитивно није требало да се деси и могло је да се избегне. Најпре, ако је било потребе да се тај проблем, те заузете зграде решава, могло је да се реши другачије, примереније, употребом полицијске силе, ако је уопште било потребе да се то решава на тај начин. Свакако датум није био примерен, мислим да су међународне снаге на Косову и Метохији биле злоупотребљене, посебно КФОР, ако ја могу да судим то и мислим да то тако није требало да се деси. С друге стране ниво насиља који је примењен према женама које су требале да буду приведене, ухапшене, шта год, мислим да није примерен, ја сам то рекао и с друге стране, свакако заслужује пажњу и реакција Срба који су се супротставили акцији међународних снага, која је била жестока, очигледно и неочекивана од стране међународних јединица и полицијских и војних, и онда је то изазвало додатну реакцију КФОР-а. Не треба ту никога амнестирати од свега што се десило. Много је људи повређено и изгубљен је један људски живот. Мислим да је постојала и трећа страна у свему томе, да је сценарио...

Бујошевић: То сте рекли негде на једном месту да је постојала и трећа страна, ко је то?

генерал Понош: Није неопходно да ја прецизирам ко је трећа страна. У сваком случају дошли смо у ситуацију да неко ко представља међународну заједницу доле, и чији мандат ми признајемо, то је КФОР и УМНИК буде у позицији непријатељског односа према локалним Србима. То је нешто што нам није требало и што нам није требало и то није добро. Упали смо у ту замку. То свакако није интерес локалних Срба на Косову и Метохији, није ни интерес Републике Србије и дипломатских мера које Србија спроводи у овом моменту. Упали смо у ту замку и много је важно да Срби било какве акције да

спроводе на Косову и Метохији у намери да формирају паралелне институције, да се боре за своја права, не дозволе себи да буду увучени, поготово у оружани сукоб са међународним снагама које Србија признаје, то Србију доводи у врло непријатну позицију...

Бујошевић: Ајте, да вас питам овако. Ово је исто питање на други начин. Мени су неки људи доле који живе у Митровици отприлике рекли, малтене да су Срби, и када се десило оно Јариње и када је био сад улазак у тај суд, уствари, на неки начин добијали сигнале из тог што се зове међународна заједница која је доле на Косову, да могу тако нешто да ураде и да ће бити у томе толерисани. Јел, на то мислите или на нешто треће.

генерал Понош: Па ја не знам ко је какве сигнале добијао и све док су акције које се спроводе такве да нису насилне, није за очекивати да ће друга страна бити насилна. Резимирајући ситуацију и претходна дешавања, генерал Де Марнак и ја смо се сложили да је велика ствар да није било интернетних сукоба. И ако је нешто добро у овом периоду од 17. фебруара до данас то је да није било сукоба између Албанаца и Срба на Косову. И није било избегличких колона. То је много значајно. Али смо упали у ту замку да смо дошли до сукоба са међународним снагама.

Бујошевић: Шта је било данас, оног пуцања на Србе ...

генерал Понош: Наравно, било је инцидента, али нисмо имали масовних великих сукоба између Албанаца и Срба. Тако нешто је врло тешко контролисати и изаћи на крај с тим. Као што се показало да и један овакав инцидент ескалирао у много озбиљну ствар.

Бујошевић: Јесте се сложили ви макар са Де Марнаком, вас двојица, како је дошло до свега тога?

генерал Понош: Нисмо ми превише времена трошили на то како су се ствари развијале, осим што смо разменили мишљење шта је требало да се избегне, да би извукли поуке шта би убудуће требало да се избегне. Као што рекох, моје могућности да утичем тамо на ситуацију или могућности Војске Србије су крајње ограничене и произилазе, пре свега, из тог нивоа успостављеног поверења и спремности да заједно...

Бујошевић: Из тог личног односа, у ствари, који имате?

генерал Понош: И институционални однос, пошто је тај однос грађен све ове године од када су међународне снаге тамо, тешко то може да се веже за било кога од нас појединачно, људи се мењају. Покушали смо да извучемо поуке да се то не дешава више. Ми смо се и седамнаестог чули неколико пута у току дана и оног момента кад су се снаге УНМИК полиције повукле и када је КФОР остао тамо и тада је моја сугестија била да се видљиве војне снаге, да се тај ниво видљивости спусти, да је то исто провокативно. Али то је на ниво колегијалног убеђивања шта би било добро. Ја сам користио прилику да разговарам и са командантом јужног крила НАТО-а, односно савезничких снага у Напуљу, адмиралом Фицралдом 18., покушавајући да дођемо до заједничког закључка да такве ситуације треба избегавати обострано, наравно. Мислим да постоји спремност свих да извуку поуке из таквих догађаја, јер је свима јасно да нешто што се планира да ће се урадити за сат или два и да ће то проћи безболно, не може баш тако лако да прође на Косову, ниво тензија је висок и очекивања, рекао бих. Има много центара моћи који утичу на ситуацију доле. Чини се да се конци не вуку само из два или три центра.

Погледамо рекламе, па се враћамо причи о Космету.

Водитељ:

Да ли сте рецимо, ви размишљали или да ли сте у опште са људима из КФОР-а некада рецимо разговарали овако, ајде ако се не дај Боже нешто деси у тој копненој зони и ви кренете да јурите ту неку групу, како год хоћете да назовемо бандите, терористе, криминалце, да ли би ви у том случају могли, да ли би Војска Србије у том случају могла да уђе на Косово?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па то није акција коју можемо да договоримо нас двојица на том нивоу, то је дефинитивно нешто што заслужује и захтева политички договор или одлуку која може да се наслони, наравно на Кумановски споразум. Војска једна и друга, да ли била мултинационална или у овом случају национална, као што је Војска Србије, извршава политичке одлуке, војске не доносе одлуке шта ће да раде, него како да раде, то је питање струке, тако да као што знате из историје неки ратови су почињали зато што је неко некога јурио преко неке границе, административне линије... Оно што смо ми урадили то је да смо успотавили директне линије комуникације на вишем нивоу, укључујући и бригаде са мултинационалним снагама које су суседи из административне линије. То јако добро функционише и то је много важније. Прича око ангажовања војске, као што смо видели у вашем прилогу иза административне линије на Косову и Метохији, то дефинитивно није ствар о чему се пита војска, да или не. О томе одлуку доноси политика, али наравно да војска треба да да своје процене шта је реално, шта има смисла.

Водитељ:

Хајде, започели смо тему, да јој се вратимо, дакле, пре свега овога што се догодило на Косову пре проглашавања независности? Многи људи су писали и говорили како је неопходно да војска каже или да политичари кажу, ако се то догоди, ми ћемо урадити, не знам, 1,2,3... Како сте ви реаговали тада у том тренутку, ви мислите да то војска треба да уради или то треба да ураде неки политичари, ко?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Као што рекох, увек одлуку о употреби војске доноси онај који има Уставно право на то и ту нема никакве дилеме, ако је ишта урађено овде добро у овој држави то је да је потпуно јасно да војска нема право да самостално одлучује о својој употреби али кад добије наређење да нешто уради, онда је остало ствар струке. Тако да и по том питању нема никакве дилеме. Око тога да ли војска нешто може да уради, ајде да раздвојимо ствари на следећи начин: прво је да ли нешто војска технички може, а друго је да ли то има смисла и са којим циљем. Технички, да ли ми можемо са војском којом располажемо, да не говорим резервним потенцијалом који у Србији иде до милион и седамсто хиљада људи, да војнички заузмемо територију која се зове Косово и Метохија или више од тога, па наравно да да, из покрета, то није никакав проблем али је питање.

Водитељ:

С' овим снагама КФОР-а?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Да, чак и са тим, али то је на нивоу теорије и нема смисла да разговарамо на тај начин.

Водитељ:

Јесте сигурни у то, зато што вас на сајту Б92 сам гледао коментаре када сте били у Полиграфу, и онда један од коментара гласи ова војска не може да угаси ни шумски пожар а камоли да ратује.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па да, ова војска није ни замишљена ни конципирана ни плаћена да гаси шумске пожаре. Ми само помажемо у таквим стварима, кад неко други није у стању да то уради ми смо намењени за неке друге ствари то пре свега и треба да радимо. Тако да се вратим на ово, да ли војска теоретски може? Наравно да може, али шта с тим? Па показало се да ратове није тешко добити, тешко је добити мир. Па и НАТО је ушао на Косово и Метохију пре 9 година па није у стању да заврши ту причу још увек. Значи није проблем заузети неку

територију, проблем је шта с тим после, како то контролисати, дали је војска снага која треба да контролише неку територију на дуге стазе или је питање трансфера власти на цивилне структуре, на полицијске снаге. Да ли имамо концепт за то? Шта се с тим постиже? Да ли је то нешто што ова земља жели да уради на тај начин?

Водитељ:

Да ли да уђемо као Американци у Ирак, па онда гледамо шта да радимо.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па на крају крајева, ако постоји јасна политичка визија шта с тим онда је то друга ствар, ако постоји јасан циљ докле ради војска нешто, кад не ради кад неко други преузима и то је у реду. Као што рекосте и Американци су се више пута у својој историји уплели у причу из које нису могли да изађу тако лако, а и ово што сам вам поменуо да је НАТО већ 9 година тамо и држи врло озбиљне снаге и не види се кад ће изаћи одатле тек тако, показује као што рекох много је тешко добити мир. Е сад друга је ствар улазак Војске Србије на Косово под међународним мандатом као део неког споразума. То је ствар, ако дођемо до тога, то је још лакше урадити и то би требао да буде део неког смишљеног плана, и потребе, и сагласности и свих оних који треба да дају сагласности.

Водитељ:

А да останемо још мало на том, ајде периоду пре овога, Лазански је у једном тексту од прилике рекао да је Србија требала после 5 октобра да направи војску добро опремљену, најмодерније опремљену војску од 250.000 људи и да на тај начин реши тај проблем.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па војним средствима је тај проблем покушао да се решава раније и то није био пун успех. Мада, ајде да будемо потпуно искрени како се војска задесила у том дешавању на Косову и Метохији. Свих 90-тих као што знате и тадашњи режим у Србији толеришао је паралелне институције на Косову и Метохији, то је нешто што ја покушавам да укажем својим саговорницима кад говорим о потреби да се толеришу паралелне институције које Срби имају у овом моменту на Косову и Метохији. Јер то није прави разлог да би се војном или полицијском силом то онемогућавало, то ни режим у Србији није радио 90-тих година, тек у моменту кад су институције државе Србије нападнуте оружаном силом онда је примењена одговарајућа оружана сила. Али у сваком случају то оружано решавање Косовског проблема доживело је свој епilog да на начин који многи заборављају, па није војска отишла са Косова зато што је била директно поражена, него зато што неком у Београду било политички неиздрживо да не раде лифтови у Новом Београду и замрзивачи па ајде да водимо рачуна и о томе. Да ли ми имамо акциони план само за Косово или нам уствари треба акциони план за Србију, кад улазимо у неки проблем да ли имамо одрживо решење на дуге стазе. Лако је нешто одрадити у једном кораку, али треба имати дугорочну пројекцију, да ли је то одрживо решење. Са друге стране, мислим да и они који вуку Косовску причу у правцу независности треба да воде рачуна о томе и кад се говори о трајном решењу, ја се увек трудим да укажем да не постоје трајна решења у историји људског рода, све је привремено, мало шта је трајно поготово на Балкану. Важно је да је одрживо, да било какво решење издржи од једне генерације, то би било добро након свих искустава које имамо у 20 веку. А услов да би било одрживо и да би мало потрајало је да буде максимално праведно.

Водитељ:

Е сад, да ли сте ви уопште размишљали рецимо, да ли је војска уопште размишљала у којој би то ситуацији она могла да евенуално и сада, делује на Косову?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Као што рекох, војсци може да буде наређено да делује у немогућим условима али разумна очекивања је ангажовање војске у складу са политичким споразумом са онима који имају мандат УН, односно са УН, да је употреба Војске Србије примерена. Али кажем то није ствар војске дали ће бити ангажована у тим условима или у неким другим.

Водитељ:

Да ли је тај који вама даје наређења, дакле председник односно влада. Да ли су вам они уопште дали неко наређење да рецимо правите планове типа ако се догоди нешто на Косову што личи на онај 17 марта 2004 године, у том случају војска треба да има неке планове, како би радила тада?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Ако би плановима назвали нешто што је оверено и потписано онда тако нешто не, али војска наравно као и свака друга војска разрађује различите сценарије и реакције на те сценарије. За војску Србије ни једна јаруга или пут или мост на Косову и Метохији нису непознанице.

Водитељ:

Ово вас сад питам због тога што у овој емисији је у јуну или јулу прошле године био министар за Косово и Метохију Слободан Самарџић, и питање је било од прилике ако би после проглашавања независности дошло до рецимо егзодуса Срба, неког великог, да ли би рецимо у том случају Србија користила своју војску и полицију да рецимо спусти падобрански десант да заштити Дечане или да рецимо неку колону људи који излазе са Косова да заштити? Да ли ви рецимо можете да замислите војску Србије да у таквој ситуацији реагује?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Нисам вас разумео јел то министар Самарџић постављао такво питање или.

Водитељ:

Не, ја сам поставио то питање а министар Самарџић је на то питање одговорио да би држава Србија у таквој ситуацији била спремна да уради све што треба и употребила све снаге које треба да употреби.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Онај који има политички мандат има право да употреби војску, нисам сигуран да је то у овом моменту министар Самарџић.

Водитељ:

Добро, значи о томе нисте размишљали.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Можемо ми да размишљамо о чему хоћемо.

Водитељ:

Ајде да се вратимо на ово, ви имате тај однос са КФОР-ом који имате, ви кажете то је партнерски однос и да би тај однос престао да буде партнерски у оном тренутку када би КФОР почео да ради на остваривању независности Косова. Шта то тачно значи?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па КФОР има мандат који каже да има задатак да обезбеди, да пружи сигурност и безбедност у одређеној зони свим становницима и заштиту људи и имовине. И то је прилично јасно и прецизно рекао бих чак и хумано. Насилна имплементација независности од стране КФОР, би војску Србије довела у ситуацију да не може да, јер то би свакако било ван мандата Уједињених нација по којој је КФОР доле, да не може да одржава ту врсту комуникације и партнерског односа. Да ли ми имамо потребу да и у немогућим условима покушавамо да помогнемо да наши сународници тамо живе боље, да буду заштићени, свакако. Али је пре свега задатак међународних снага тамо да штите свој кредибилитет пажљиво изводећи акције и не излазећи из мандата који имају од стране УН са којим се сложила Србија. Надам се да тај разум постоји тамо, и не верујем да је међународним снагама и фактор у интересу да компликује додатну ситуацију. Многим моћним владама у свету у овом моменту Косово није приоритет број један. Као што рекох, много је снага тамо, не види се крај томе, много то кошта Европу, кошта још више и коштало је и коштаће још дуже времена, не бих рекао да је прави интерес да се ствари додатно компликују тамо. Неразумни потези су могући свакако, али...

Водитељ:

Али не мислите ви рецимо да је КФОР на неки начин или Унмик да су учествовали у томе у стварању независности тиме што рецимо нису ајде оно Скупштина је могла да буде прекинута, заустављена шта год од због тога. Или рецимо када видите на телевизији оне припаднике АНА, када КФОР не реагује на то јер ми не видимо да је реаговао на то, рецимо ми не знамо да је било ког од њих ухапсио, пронашао или када видимо да никога од свих оних убистава Срба која су била на Косову у оно време, да ништа од тога није урадио.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Да, мислим да треба да будемо разумни и са наше стране када се појави у медијима таква слика, уствари готово као клип неке терористичке организације, да ли је то сликано негде у акцији или сликано у студијским условима да би послужило у неке политичке сврхе. Ја сам уверен да КФОР предузима максимум са своје стране, да контролише ситуацију, да екстремисте стави под контролу наравно и Унмик. Са друге стране јасно је да екстремисти на Косову су контролисани од неколико центара као што рекох, онај ко контролише те центре је практично одговоран. Ко контролише како бих рекли колоквијално алфа мужјаке и ко их храни и ко је увео ловостај на њих на Косово и Метохији, тај одговор носи за ситуацију тамо. То је могуће да се уради. Хапшење, затварање, физичка ликвидација или шта год су део целог спектра могућности да се тај проблем реши, али очигледно постоји начин да се они контролишу и овако како се сад контолишу.

Водитељ:

А да ли је ова одлука америчког председника Буша да да то оружје Косову у ствари храна за те алфа мужјаке како сте рекли, дакле, за те борбене...

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па ја бих пре рекао да је смиривање ако ја могу да ценим о чему се ради, независност није нешто што може да се поједе и од тога да се добро живи, проблеми тамо остају, тамо се тешко живи, много је људи незапослено а извори прихода су врло сумњиви, било каква европеизација Косова ће бити озбиљан и дуг процес, људи који су навикли да контролишу ситуацију да имају додатне изворе прихода су нервозни, прича о независности која доноси благостање и бољи живот очигледно не функционише тако лако, независност која је одједном постала завршена ствар исто тако не иде баш лако, број земаља који је признао независност Косова није тако велики као што је очекивано и не искључује могућност да је један такав гест дошао, од као што сам рекао дела америчке администрације, пре свега, дела одлазеће администрације, као гест смиривања. Не бих волео да ово звучи као моје разумевање и прихватање тога, то у сваком случају је тотално неприхватљиво политички и неразумеваче динамике у овом региону и смиривање једних екстремиста чему је Вашингтон прибегавао више пута, то свакако није начин да се направи дугорочно и одрживо решење. То је свакако штета и није корак у добром смеру, али као што сам већ рекао, то је најава и отварање могућности, стављање тзв. Косова на листу држава које имају право на то. Шта ће то значити у пракси, по свим најавама, неће значити много. Изгледа ће то бити више курсеви енглеског језика, обуке командира тзв. ИМЕТ- програма. На војничком плану, као што сам рекао било би лоше да је то војна претња за Србију, каква би ми то била држава и каква би ми то била војска кад би сматрали да је то озбиљна претња од како је пројектовано 2.500 безбедносних снага. Да ли је то кршење међународног права, формирање таквих снага, на тај начин, јесте! Да ли је то штета за српско-америчке односе, јесте! Да ли је корак у погрешном смеру, да ли је дестабилизација, јесте! Мислим да на том дипломатском нивоу ту причу треба рашчишћавати.

Водитељ:

Постоје неки људи који тврде да то неће бити тек тако мали програм помоћи да се ту планира чак и обука албанских пилота?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Ако ће неко обучити пилота да гаси пожаре може и тако да се гледа, али хајде да се ја не бавим нагађањима шта ће то бити, постоје разни разлози зашто се у сличним ситуацијама обучавају такве снаге или да кажем и опремају, ово је сада на нивоу неке теорије или искустава кол'ко су американци извукли поуке из Ирака кад су распустили војску од 400.000 људи онда су после дошли у ситуацију да их лове по недођијама уместо да буду контролисани. У теорији је то један од начина како се формације које се распуштају, уствари, доводе у ситуацију да еволуирају у нешто што је лакше контролисати, јер ако немате нешто што сте сами направили или преуредили, онда ћете имати нешто што ниче само као печурка и што је много теже контролисати. Ово наравно није оправдање за такав гест него је нешто из домена теорије зашто се то тако ради. Не би то требало да израсте у озбиљну војну силу, али не искључујем могућност, на шта је неко указивао, да то може да буде ембрион неких снага које могу да буду употребљене у међународним операцијама и то би могло да буде нешто што је дугорочно, проблематично, за шта постоји интерес можда на некој страни, али нисам сигуран да је то интерес албанске етничке заједнице на Косову и Метохији.

Водитељ:

Сада ћемо погледати још један прилог, видећете и питање, тиче се Србије и НАТО пакта, ако можемо да погледамо.

Репортер:

Да ли по вашем мишљењу Србија треба да уђе у НАТО пакт и због чега?

Мирослав Лазански, новинар дневног листа "Политика"

То уопште није важно питање мишљења појединца, нити новинара као појединца, нити било ког политичара, питање је то референдума, значи већинске воље грађана, држављана Србије, то је питање које мора да се разреши на референдуму уколико дође до тога и нека народ онако како већински одлучи, нека тако буде. Мислим мада, ово како сада иду мислим да је јако мало расположење за улазак Србије у НАТО барем према ономе што преовлађује у јавном мишљењу. При томе, наравно, треба се чувати анкета које су наручене, имали смо недавно анкету медија Галупа коју је наручио Атлантски савет, било је јако интересантно видети који су ту проценти за и против уласка у НАТО. Значи, немојте да се позивамо на оно што неко наручи и плати, то није објективна слика расположења српске јавности.

Зоран Драгишић

Да у овом тренутку треба да уђемо у НАТО, ја бих био за то да се уђе у НАТО јер сматрам да бисмо на тај начин имали прилику да седимо за столом у Бриселу за којим се доносе многе важне одлуке везане и за нас и пре свега за безбедност Срба на Косову а подсетићу да се одлуке у НАТО-у доносе консензусом тако да држава која је чланица НАТО има могућност да уложи вето практично на сваку одлуку и да те одлуке нема, нити вас било ко у НАТО-у може натерати на неку одлуку коју ви не прихватате, тако да се све што се до сада чуло везано за НАТО, дакле да ћемо ми сада слати нашу децу да негде гину итд. то су све чисте глупости и то нема никакве везе са реалношћу, НАТО просто не функционише на тај начин.

Мирослав Лазански, новинар дневног листа "Политика"

Шта би било корисно?

Репортер:

Ући или не ући у НАТО пакт?

Мирослав Лазански, новинар дневног листа "Политика"

Знате шта, ми још увек нисмо имали ни једну озбиљну расправу, ни један округли сто о томе шта је предност једне или друге опције, дакле, неко да то једноставно измери, да видимо колико то кошта, шта не кошта, кол'ко кошта у овом смислу, кол'ко у оном смислу, шта држава Србија добија тиме, шта не добија итд. Колико ја знам, држава Србија је прогласила званично неутралност.

Зоран Драгишић

У овом тренутку, опет понављајам, да ми у Букурешту на предстојећем самиту НАТО-а треба да уђемо у НАТО, ја бих био за, али пошто ми у Букурешту нас не зову да уђемо у НАТО, просто на то питање немам одговор, дакле, то је као када су јеврејина питали да је субота и да може да заради 100 дуката да ли би их зарадио, он је одговорио: нити је субота, нити имам 100 дуката, па не знам да вам одговорим.

Водитељ:

У ово време када је кренула прича о томе да Србија треба да буде неутрална ви сте тада говорили да су НАТО стандарди највиши стандарди који постоје и то се тумачило, уствари, као ваш став да Србија треба да уђе у НАТО.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Ја се с ове позиције не желим изјашњавати да ли је Србији место у НАТО-у и кад треба да уђе тамо, мислим да је господин Лазански то лепо формулисао, то је прилично озбиљна ствар и било би добро да се грађани Србије изјасне о томе кад дође време за то, ал' не бих рекао да је у овом моменту то горућа тема у Србији. Пре бих рекао је питање Европске уније нешто о чему би било добро да разјаснимо ствари, на крају крајева и чланство у Европској унији има своју безбедносно-одбрамбену и спољно политичку димензију. Ја када сам говорио о стандардима, говорио сам са професионалног аспекта некога ко је војник. Ми смо имали много користи сарађујући са НАТО кроз припрему за чланство у Програму Партнерство за мир. На жалост, није то много еволуирало од оног момента од кад смо чланови зато што нисмо искористили те механизме који су нам на располагању, ми нисмо урадили неке гестове које је требало да урадимо отварањем мисије и потписивање Безбедносног споразума.

Водитељ:

А зашто то нисмо урадили?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Морате да питате онога ко је имао мандата да то уради, за Војску то једноставно није добро, сужен нам је оквир за даљу сарадњу, остали смо тамо где смо били.

Водитељ:

Мандат да то уради имала је Влада Србије, је ли тако?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Тако је, Влада Србије.

Водитељ:

Влада Србије.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Да. Ја не видим и нисам видео да би то произвело било какву штету, има много неразумевања шта значи тај Безбедносни споразум. Не значи то издавање и одавање било каквих тајни, то значи, једноставно прихватање одређеног безбедносног кодекса у коришћењу информација.

Водитељ:

А да ли је издавање тајни, рецимо, колега Лазански имао један текст у коме је рекао да целокупну документације војске сад дигитализују Норвежани, да то може у ствари бити на неки начин...?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Ја нисам сигуран да су Норвежани спремни да дођу у Београд да раде за српску плату, они углавном плате нешто што ми имамо као горући проблем и помогну нам да нешто решимо, а кол'ко ја знам ангажовани су људи из Србије. Тај проблем, тај посао није у надлежности Генералштаба, али све што смо до сада радили са Норвежанима било је крајње транспарентно, имамо изванредно искуство са њима док су нам били НАТО контакт овде у Београду, њихова амбасада, много су нам помогли у знању пре свега, а да не помињем донације пољске болнице и такве ствари, није то баш неки аргумент да се тако губе тајне.

Водитељ:

А да ли је реформа Војске коју сте ви урадили, коју сте ако сам ја добро схватио у великом делу завршили половином прошле године, у ствари рађена по концепту НАТО војске?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Па нисмо ми то урадили, ми смо урадили један велики део посла али то вам је као онај круг знања, што више знате, што вам је тај круг већи, све више видите кол'ко је онога што не знате и много тога има још да се уради, наравно, користили смо та знања и нисмо имали могућности да користимо све оне стручне тимове као што су многе земље у региону имале због наше специфичне позиције у односу са НАТО. И сад нам је ситуација таква. Прибегли смо једном механизму који је Србија користила, 'ајде да кажем на почетку 20. века, да смо слали људе да се школују у иностранство. По повратку користили смо њихово знање и искуство и употребили смо много ствари, много знања, искустава и много метода или стандарда које вреде у НАТО-у и нисмо ту погрешили, али наравно базирали смо се и на нечему што је акумулирано знање Војске Србије, Југословенске народне армије, ил да идемо још дубље у историју Војске Србије, ипак неке школе које су направљене у Србији још од краља Милана су акумулирале војничко знање које, наравно, ми користимо и сада али размена знања, искустава никоме не може да штети па ни нама, ми се трудимо да то користимо.

Водитељ:

Било је много примедба да сте направили много малу војску, да је Србија уствари, натерана, принуђена не знам ни ја како већ да направи војску од 27.000 људи да је то јако мало у односу на окружење и шта ја знам.

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Нико није вршио притисак на Србију колику војску да направи. На Србији, на грађанима Србије је да се одреде како и колику војску желе на основу тога што је било, неко је стручан понудио, у сваком случају, то је Генералштаб и Министарство одбране. Ово колика је и каква је војска базирано је и на реалним економским могућностима Србије и на безбедносним ризицима с којима се Србија суочава. Не би било лоше да је ова војска мало већа, али то захтева и озбиљнији буџет одбране и његову другачију интерну структуру и разумније трошење и захтевало је много бољу инвестицију ако не до 2000. године, онда од 2000. Ја могу слободно да кажем да је Војска плодове процеса 2000. године почела да убире тек 2003. године, 3 године смо готово били у запећку а и од тада 2003. до данас смо имали много застоја и посртања и недостатка континуитета, односно озбиљног дисконтинуитета и у војном буџету и оно што сад имамо 65 милијарди није то баш 65. Кад се одвоји део који иде на пензије, кад се одвоји део који су инвестиције требале су да буду посебне а нису, и кад се одвоји кол'ко нам је лоша унутрашња структура, долазимо до 14.000 евра по војнику годишње а у Хрватској је то 40.000 са отприлике сличним буџетом. Ми у ствари имамо 1,5%. Кад погледамо реално, не може са толико пара да се направи много моћнија војска у коју није улагано 20 и нешто година.

Водитељ:

А када поредите сада, рецимо Војску Србије са војскама окружења како вама изгледа?

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Изгледа добро, нећу да кажем да неке од тих војски у окружењу нису много јака референца, не желим да будем неумесан, али у сваком случају имамо војску примерену економској моћи Србије, територији, броју становника, али због тога што имамо ту рупу у опремању војске и у бризи о војсци од скоро 20 година мора много више да се уради да би ухватили замаха. Ово што смо ми урадили то, ви сте употребили реч реформа, ја избегавам, реформа је много комплекснија...

Водитељ:

Ја сам намерно употребио...

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Ја се трудим да то зовем трансформација и мислим да смо направили онај велики део посла, реорганизацију, не тражећи екстра паре. Има још много тога да се ради, радимо сад

озбиљно на реформи система обуке, техничка модернизација, професионализација, социјална реформа... То су скупе ствари, тражи времена, тражи ангажовање и многих других озбиљних играча или одговорних играча ако тако може да се каже у овом друштву, не може то Војска све сама.

Водитељ:

О томе ћемо у некој следећој емисији, господине генерале хвала вам што сте говорили у емисији "Није српски ћутати".

Генерал-потпуковник Здравко Понош, начелник Генералштаба Војске Србије

Хвала вама.

Водитељ:

Будите здрави и весели све остало је претеривање.